

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47,
Correspondențele sânt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefranctate se restituă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru care publicare.

Revista politică.

Sibiu, în 30 Aprilie.

În casa deputaților Ungariei, după o telegramă de ieri, s'a luat dela ordinea d'ilei proiectul despre scoalele medie. Până când? Părinții patriei se vede, că nu vor se grămădească dintr'o dată toată fericirea pe capul popoarelor din patrie, ci le lasă se mai și resufe ceva.

Majestățile Lor Împăratul și Împărăteasa și principele de coroană petrec dela 6 Maiu n. în Budapesta și sînt obiectul celor mai diverse și călduroase ovațiuni.

„Polit. Corr. are sciri din Scutari, că Albanezii de ocamdată s'au hotărît a se lăsa de ofensiva contra Muntenegrului. Cu toate aceste succursile armate vin intr'ajutorul ligei neincetată. Altă telegramă din 10 Maiu n. la D. Ztg. din Viena spune, că în Dulcigno delegați de ai ligei albaneze luară în primire cantități mari de arme și munițiune. Administrațiunea finanțială a incredințat-o comitetul ligei lui Nicola Dzaba și Bianchi. Dela Scutari până la Prizrend și de acolo spre meadă și până la Cavaia tot teritoriul se află în mâinile ligei. Garnizoanele turcești dimpreună cu ofițierii lor au făcut cauză comună cu trupele ligei. Iussuf-bey a sosit aici dela Diacova cu 8000 Malisori. Provianta albanezilor e foarte bună; toate liferațiunile se plătesc în bani gata.

Intemplările din Albania au adus nu numai pe Poartă dar și pe alte puteri în mare încurcatură. Decamdată puterile se pun în spinarea Porței se descurce ce s'a incurcat. Încă nu se scie ce va dice Poarta și temerea este mare, că va responde negativ. Decamdată se telegrafează din Cetinie, că Poarta are de gând a înlocui pe Savaș pașa cu Savyet pașa și apoi au să meargă lucrurile mai

bine. Dacă va și fi așa e altă întrebare.

Sinodul arhidieceșan.

Sibiu 30 Aprilie.

Dela raportul cel scurt din urmă până când scriem aceste a mai avut loc o ședință (Marți în 29 Apr.) și alta deurge (Mercuri în 30 Aprilie). O propunere de mare însemnătate a făcut în cea de Marți deputatul Cosma: pregătirea zidirei unei catedrale. Țicem că e de însemnătate, pentru că consistoriul arhidieceșan respective repos. Metropolit, Marele Andreiu, de mult recunoscînd necesitatea a întocmit astfel lucrurile și în direcțiunea aceasta, încât s'au sferșit lucrurile acestea avem un fond considerabil. Deja cea de Marți este pe aci să se desmintă în ceea ce am dis despre economia deputaților cu timpul. Marți adecă s'a discutat asupra: că ce să se facă cu raportul comisiunei generale atăta, încât între alte impregiurări se putea desbata în merit tot ce cuprindea raportul.

După cum am promis începem cu publicarea ședinței II, sperând că permițându-ne spațiul de care nici în nrul acesta nu dispunem de ajuns vom fi în pozițiune de a veni în curentul ședințelor.

Ședința II (28 Aprilie).

Protocolul ședinței I-a se cetesc și se declară de autentic. Urmează la ordine constituirea biroului.

La propunerea presidiului sinodul alege de notari pe deputații: Nicanor Frates, Traian Meșian, Dr. Danil P. Barciuanu, Dimitrie Comșa, Eugen Brote și Andreiu Ghidiu. Din acestia Eugen Brote se designează de notariu general.

Fiind la ordine alegerea comisiunilor, presidiul în conțelegere cu membrii sinodului, recomandă susținerea comisiunilor din anul trecut, cu modificările, ce le vor preține absentările unor deputați dela sesiunea prezentă.

„Biserica noastră oftează în profunđa intristare, pe când celelalte biserici din țeară se bucură. Catolicii privesc plini de încredere veselă la concordat, care asigură libertatea bisericii lor pe basă firmă; protestanții de confesiunea augustană primiră o instrucțiune nouă pentru reprezentanța și administrațiunea bisericii lor; gr. catolicii se veselesc pentru înființarea unei metropolii și a doue episcopii noue; numai noi nu putem ridica ochii întru bucurie, de oare ce noi trebuie să simțim în toate zilele, că religiunea noastră este încă numai suferită, biserica noastră înapoiată.

„Maiestate prea înaltă! Noi suferim o durere nespusă! — Biserica noastră predică principii tot așa de curate, ca ori care din celelalte; biserica și școala noastră cresc Maiestății Tale sudiți nu mai puțin credincioși și supuși, Statului cetățeni nu mai puțin harnici și de omenie decât celelalte religii; biserica noastră și fiii sei credincioși au stat pe lângă cauza împărătească cu credință tare; ei au susținut proba de foc cu bărbăție; „ei nu permit a fi întrecuți

Deci propune și sinodul declară de aleși membri ai comisiunilor pre următorii deputați:

1. În comisiunea verificătoare: Ioan Raț, Vasile Roșescu, Eugen Brote, Ioan Tecoanță, Ambrosie Bârsan, Partenie Cosma, Dr. Ioan Borcia.

2. În comisiunea finanțiară: Nicolae Popea, Ioan Raț, Ioan Gal, Iacob Bologa, Anania Trombiș, Servian P. Barciuanu, Ioan Bran de Lemeni, Dr. N. Pop, Nicolae Cosma.

3. În comisiunea scolară: Dr. Ilarion Pușcariu, Zacharie Boiu, Nicolau Mihălțan, Ioan Popea, Stefan Iosif, Dr. Nicolae Pop, Dr. Danil P. Barciuanu, Dimitrie Comșa, Ilie Macelariu.

4. În comisiunea pentru propuneri: Alexandru Tordoșan, Danil de Tamaș, Nicolae Cristea, Iacob Bologa, Anania Trombiș, Dr. Ioan Borcia, Ioan Zacharia, Aleșe Olariu, Servian P. Barciuanu.

5. În comisiunea bisericească: Iosif Bărac, Simeon Popescu, Ioan Șovrea, Nicolae Gaetan, Partenie Cosma, Georgiu Secula, Rubin Pația, Corneliu Pipoș, Andreiu Ghidiu.

6. În comisiunea petiționară: Moise Lazar, Traian Meșian, Dr. Stefan Păcurar, Anania Moldovan, Absolon Todea, Dr. Iosif Hodos.

7. În comisiunea pentru bugetul casei: Ioan Tipeiu, George Dănilă, Ioan Zacharie.

8. În comisiunea organizatoare: Nicolae Popea, Nicanor Frates, Simeon P. Moldovan, Ioan Bran de Lemeni, Constantin Stezar, Partenie Cosma, Dr. Ioan Borcia, Sabin Piso, Dr. Nicolae Maier.

De oare-cu după experiențele anilor trecuți tipărirea protocoalelor ședințelor sinodale, așa după cum a obicinuit a se face, adese s'a întârziat din cauza cuprinsului prea pe larg al acelor protocoale de oare-ce mai departe prin aceasta s'a împedat și comunicarea mai de timpuriu a conțesurilor sinodale consistoriului, întârziând astfel și în esecutarea lor și de oare-ce în sferșit regimul țerei cere, ca protocoalele ședințelor sinodului să i se transpună în traducere

maghiară, ear traducerea acelor protocoale prea mult cuprîndătoare, recer prea multă osteneală —

Sinodul primesce ca: pe lângă un protocol, ce se cuprîndă numai propunerile și decisiunile, să se compună și un țiar, unde desbaterile despre obiectele supuse pertractării sinodului să se desvolte mai pe larg.

În legătură cu aceasta, avînd țiarul, conform „regulamentului afacerilor interne”, a fi autentic prin o comisiune, sinodul la propunerea presidiului alege în această comisiune pre deputați: Z. Boiu, Ilie Macelariu și Dr. Iosif Hodos.

Înainte de a trece la alte obiecte presidiul aduce la cunoștință sinodului, că în decursul anului a întrevinit în monarhia noastră o întemplare, care a electrisat și umplut de bucurie augusta noastră casă domnitoare: logodirea A.S. imperiale clironomului arhiducelui Rudolf cu princesa Stefania de Belgia. La această bucurie au luat parte întreaga poporațiune a monarhiei și toate corporațiunile. Reprezentanța legală a bisericii noastre, sinodul însă, nefiind întrunit pe acel timp, nu a avut ocaziune a da espresiune simțimentelor sale de bucurie pentru acest incident. Adevărat că capul bisericii române gr. ort. resăr. a participat la o deputațiune de felicitare, însă făcut-o aceasta numai ca membru al casei magnaților, ear nu ca capul bisericii. Crede deci că ar fi potrivit ca sinodul luînd act despre această notificare să ia vre-o dispoziție în această direcțiune.

Sinodul ia cu plăcere la cunoștință notificarea făcută, și la propunerea dep. Ilie Macelariu alege o comisiune compusă din deputații N. Popea, I. Macelariu și P. Cosma pentru elaborarea unei adrese de felicitare. Presidiul prezintă hărta Inaltului ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune publică de dto 18 Iunie a. c. Nr. 753, prin care arată, că Maiestatea Sa ces. reg. apostolică, cu decisiunea prea înaltă de dto 22 Maiu 1879 s'a îndurat prea grațios a lua la cunoștință pe lângă descoperirea mulțămitei prea înalte, adresa de curtenie și de omagiu, făcută de sinodul arhidieceșan cu ocaziunea jubileului de 25 ani dela cununia Maiestăților Lor.

„Maiestate prea înaltă! Noi suferim o durere nespusă! — Biserica noastră predică principii tot așa de curate, ca ori care din celelalte; biserica și școala noastră cresc Maiestății Tale sudiți nu mai puțin credincioși și supuși, Statului cetățeni nu mai puțin harnici și de omenie decât celelalte religii; biserica noastră și fiii sei credincioși au stat pe lângă cauza împărătească cu credință tare; ei au susținut proba de foc cu bărbăție; „ei nu permit a fi întrecuți

în credință, ascultare și sacrificare de nici un popor al monarhiei; — și așești fii jălesc, căci biserica lor se bucură de mai puține drepturi decât ori care dintre celelalte din țară. „Sîntem foarte mălmiți; — dară ne încredem în Dumnezeu care ne-a condus biserica noastră până în ziua de astăzi; căntăm cu deplină încredere în sus la Maiestatea Ta, prea bunul nostru părinte, și așteptăm în răbdare cuvîntul cel salutar, care ne va mîngăia și fericii: pentru că Maiestatea Ta ești drept și biserica greco-orient. din Ardeal cere numai dreptate.”

„Am hotărît, că Ție iubitului și credinciosului nostru episcop diceșan al bisericii resăritene din Ardeal Andreiu Șaguna se-și dăm crucea de comandor al ordinului ces. austr. leopoldin al Nostru întru prea grațioasa recunoștință a neclintitei tale credințe și alipirei sub cele mai grele impregiurări, — cătră Noi și casa Noastră, și zeloasei tale conlucrări în intere-

„Biserica noastră oftează în profunđa intristare, pe când celelalte biserici din țeară se bucură. Catolicii privesc plini de încredere veselă la concordat, care asigură libertatea bisericii lor pe basă firmă; protestanții de confesiunea augustană primiră o instrucțiune nouă pentru reprezentanța și administrațiunea bisericii lor; gr. catolicii se veselesc pentru înființarea unei metropolii și a doue episcopii noue; numai noi nu putem ridica ochii întru bucurie, de oare ce noi trebuie să simțim în toate zilele, că religiunea noastră este încă numai suferită, biserica noastră înapoiată.

„Maiestate prea înaltă! Noi suferim o durere nespusă! — Biserica noastră predică principii tot așa de curate, ca ori care din celelalte; biserica și școala noastră cresc Maiestății Tale sudiți nu mai puțin credincioși și supuși, Statului cetățeni nu mai puțin harnici și de omenie decât celelalte religii; biserica noastră și fiii sei credincioși au stat pe lângă cauza împărătească cu credință tare; ei au susținut proba de foc cu bărbăție; „ei nu permit a fi întrecuți

„Am hotărît, că Ție iubitului și credinciosului nostru episcop diceșan al bisericii resăritene din Ardeal Andreiu Șaguna se-și dăm crucea de comandor al ordinului ces. austr. leopoldin al Nostru întru prea grațioasa recunoștință a neclintitei tale credințe și alipirei sub cele mai grele impregiurări, — cătră Noi și casa Noastră, și zeloasei tale conlucrări în intere-

„Am hotărît, că Ție iubitului și credinciosului nostru episcop diceșan al bisericii resăritene din Ardeal Andreiu Șaguna se-și dăm crucea de comandor al ordinului ces. austr. leopoldin al Nostru întru prea grațioasa recunoștință a neclintitei tale credințe și alipirei sub cele mai grele impregiurări, — cătră Noi și casa Noastră, și zeloasei tale conlucrări în intere-

„Am hotărît, că Ție iubitului și credinciosului nostru episcop diceșan al bisericii resăritene din Ardeal Andreiu Șaguna se-și dăm crucea de comandor al ordinului ces. austr. leopoldin al Nostru întru prea grațioasa recunoștință a neclintitei tale credințe și alipirei sub cele mai grele impregiurări, — cătră Noi și casa Noastră, și zeloasei tale conlucrări în intere-

„Am hotărît, că Ție iubitului și credinciosului nostru episcop diceșan al bisericii resăritene din Ardeal Andreiu Șaguna se-și dăm crucea de comandor al ordinului ces. austr. leopoldin al Nostru întru prea grațioasa recunoștință a neclintitei tale credințe și alipirei sub cele mai grele impregiurări, — cătră Noi și casa Noastră, și zeloasei tale conlucrări în intere-

FOIȚA.

Archiepiscopul și Metropolitul

ANDREIU BARON de ȘAGUNA.

de Nicolau Popea.

(Dare de seamă de I. Slavici).

(3 Urmare).

În punctul IX al acestui memoriu el dice:

„Aceste, Maiestatea Ta, sînt cererile și plânsorile, pe care trebuie să le aștern la sacratul tron. Am întărziat mult timp; m'am adresat în privința fie-cărei afaceri din cele aduse aici înainte, cu rugăminte cătră înaltul ministeriu; la toate aceste multe suplici sau nu mi s'a răspuns de loc, sau am primit răspuns nefavoritor. Ce-mi rămâne altă de făcut, decât a-mi aduce plînsorarea înaintea prea înaltului tron și a repeți aici toate acele cereri dela care atărnă viitorul bisericii noastre și pacea sufletescă a mai mult ca o jumătate de milion de sudiți evlavioși și credincioși?”

Se ia spre plăcută știință.

Presidiul prezintă cererile de concediu ale deputaților a) Ioan Gal pentru câteva zile, fiind de prezent ocupat ca reprezentant al bisericilor în comisiunea urbană, în sarcină cu regularea posesiunilor; b) Ioachim Olariu, pentru sesiunea întreagă, din cauză de boală; c) I. Codru Drăgușan, pentru întreaga sesiune, din cauză de boală; d) Ioan Macsim, pentru sesiunea întreagă din cauză de împedecare neastârnătoare de voiața lui. Deputații I. Gal și Ioachim Olariu și I. Codru Drăgușan se acordă concedii cerute. Cu privire la cererea dep. Ioan Macsim, dep. P. Cosma, din motivul că, deputatul Ioan Macsim a absentat cu totul și dela ședințele sesiunii trecute, că se poate prevedea că și pe viitorul cauzele ce l'impedecă de prezent la participarea lucrărilor sinodului, nu se vor delătura, să cercul al cărui deputat este, trebuie să sufere rămânând în decursul sesiunilor întregi nereprezentat, propune a se aplica la densul dispoziția §. 8 al 3 „regulamentului afacerilor interne“ conform căreia un deputat, care nu și legitimează absența cu probe demne de creștinism, nici nu se înfățișează la sinod în decurs de 5 zile dela deschidere, se privește a și fi depus mandatul. Această părere e sprijinită și de E. Macelarul ar dep. Dr. I. Hodop, Ioan Bran de Lemeni și N. Popea propun a se înconștința deputatul respectiv despre dispoziția regulamentului și numai dacă în termen de 5 zile după primita înștiințare nu se va prezenta, să se aplice la densul dispoziția §. 8 din regulament. Punându-se propunerile la vot, sinodul primește propunerea deputatului P. Cosma, având biroul a comunica deputatului din cestiune concludul sinodului.

Presidiul prezintă a) actele electorale a) din cercul II, clerical (Săliște) devenit vacant prin moartea dep. M. Toma; b) din cercul VII mirenes (Bistrița), devenit vacant prin resignarea, respective prin optarea a câte unui deputat pentru mandatul primit în alt cerc.

b) Raportul comisariatului sinodal Zacharia Boiu, emis pentru investigare în cauza iregularităților întâmplare la alegerea de deputat preotesc în cercul XIX al Făgărașului (Nr. t. 37 ex 1879)

Se transpun comisiunei verificatoare. Presidiul prezintă:

a) Raportul anual al consistoriului archidieceean despre activitatea sa în ședințele plene (Nr. 1446)

b) Hărtia consistoriului Nr. 1558/1879, prin care se aterne concludul congresual din 30 Octomvrie 1878 Nr. 243 dimpreună cu 2 aceluș, privitor la înființarea a 2 eparchii nouă pe teritoriul metropoliei noastre, precum și la sistemizarea postului de vicariu archiepiscop cu rang de arhierou.

c) Hărtia consistoriului Nr. 403 ex 1879, prin care se transpun mai multe suplici privitoare la arondarea protopresbiteratelor.

d) Hărtia consistoriului Nr. 401/1880 prin care conform concludului congresual Nr. 235/1878 se retrimite proiectul pentru arondarea protopresbiteratelor din archidieceea, dimpreună cu concludul congresual respectiv.

e) Hărtia consistoriului Nr. 400/1880, prin care se transpune concludul congresual Nr. 224/1878 în cestiunea arondării protopresbiteratelor.

f) Hărtia consistoriului Nr. 1502/1880, prin care se aterne proiectul de „regule directive“ ale comisiunei tipografiei archidieceane (Nr. t. 40/1879).

g) Hărtia consistoriului Nr. 1846/1879, prin care se aterne o propunere motivată în privința schimbării §. 67 din regulamentul seminarului (Nr. 116 ex 1879).

h) Hărtia consistoriului Nr. 1350/1880, prin care se subșterne un proiect de regulament pentru oficiul esactoratului consistorial (Nr. 142 ex 1879).

i) Rugarea poporului din Șard pentru de a li se concedie încorporarea la alt protopresbiterat. Se transpun comisiunei organizașoare.

Presidiul prezintă:

a) Raportul anual al senatului episcopesc Nr. 1447 dimpreună cu inventarele și bilanșurile pro 1879.

b) Hărtia consistoriului Nr. 1448, prin care se aterne preliminarul de buget al archidieceei pro 1881.

c) Hărtia consistoriului Nr. 1501/1880 prin care se aterne inventarele tipografiei archidieceane (Nr. 148/1879.)

d) Hărtia consistoriului Nr. 3545/1879 prin care se aterne cererea comitetului administrativ al reprezentanșei fundașiei lui Gojdu din 26 Decemvrie 1879 Nr. 320 pentru scăderea cametelor după împrumutul de 130,000 fl. din fondurile archidieceane dela 7 $\frac{1}{2}$ % la 7% anuale. Se transpun comisiunei finanșiare.

Presidiul prezintă:

a) Raportul anual al consistoriului archidieceean ca senat scolar Nr. 1534/1880.

b) Hărtia consistoriului Nr. 347/1880 prin care se ascerne proiectul de regulament pentru scoalele populare române gr. or. din archidieceea (Nr. s. 83/1879).

c) Hărtia consistoriului Nr. 568/1880 prin care se ascerne proiectul de regulament pentru un institut pedagogic de învășătoreșe la scoalele populare din archidieceea (Nr. 83/1879).

d) Hărtia consistoriului Nr. 557 a. c. prin care se ascerne proiectul de regulament pentru inspeștiunea scoalelor populare din archidieceea (Nr. 83/1879).

e) Petișunea unor poporani din Daneș, ppresbiteratul Sighișoarei în trebi școlare.

Se transpun comisiunei școlare.

Presidiul prezintă:

Hărtia consistoriului Nr. 1560/1880 în

causa speselor sinodului archidieceean. Se transpun comisiunei pentru bugetul cassei.

Presidiul prezintă:

a) Hărtia consistoriului Nr. 1557/1880, prin care se transpune petișunea comunei bisericesci Hurez pentru un ajutor;

b) Hărtia consistoriului Nr. 1503, prin care se transpune rugarea comitetului parohial din Dej pentru edificarea unei biserici și ameliorarea salariului preotesc și învășătoreș.

c) Rugarea sinodului parohial din filia Zambor, pentru un ajutor pe seama scoalei.

d) Rugarea protopresbiterului Partenie Trombișan pentru un ajutoriu.

e) Petișunea lui Petru Emil Prodan pentru un ajutor;

f) Rugarea învășătoriaului Constantin Morariu din Deda, pentru un ajutoriu și pentru înapoarea documentelor alăturate la cererea sa din anul trecut;

g) Rugarea preotului Dimitrie Moldovean din Sighișoara pentru o remunerașione.

h) Rugarea candidatului de filosofie Ioan Crișan, pentru un împrumut de 200 fl. pentru facerea esamenului de promoșione.

Se transpun comisiunei petișionare.

Se prezentează:

Hărtia consistoriului Nr. 378/1880 prin care se comunică concludul congresual Nr. 217/1878 privitor la casuri de neîntărire a vre-unui asesor ordinar sau onorariu consistorial din partea episcopului seu eparchial.

Spre sciinșă.

Se prezentează:

Hărtia consistoriului Nr. 235/1880, prin care se comunică concludul congresual Nr. 105/1878 conform căruia nu se concedie nimeru a primu în același timp mandat de deputat la 2 sinoade eparchiale.

Spre sciinșă.

Se prezentează:

Hărtia consistoriului Nr. 573/1880, prin care se arată, că asesorul consistorial onorariu din senatul scolar, Moise Toma, a în cetat din viașă.

Spre sciinșă cu aceea că, locul devenit vacant în consistor, se va întregi prin alegerea, ce se va pune la ordinea șilei la timpul seu.

Spre sciinșă.

Hărtia presbiterului Zacharia Boiu, sen. prin care mulțamesce pentru ajutorul acordat în anul trecut de cătră sinod.

Spre sciinșă.

Se prezintă raportul comisiunei generale sinodale.

Se va pune la ordinea șilei.

Ședinșă următoare se anuncie pe mâne la 10 oare i. d. a.

La ordinea șilei raporturile comisiunilor.

Ședinșă se încheie la 11 oare in. am.

Petișionea

juristilor români din Transilvania prezentată camerei deputașilor în ședinșă dela 20 Aprilie st. n. a. c. în cestiunea referinșelor urbariale.

(Incheiere).

Și fiindcă proprietarii cei mici, chiar și pentru natura lucrului arată o neîncredere față cu resolvierea cestiunilor agrare, temerile lor s'ar micșora foarte tare, dacă ar concurge și ei la alegerea aceluș organ care e chemat a îndeplini cele mai însemnate lucrări și dacă inginerul însuși ar sci că aplicarea sa depinde dela amândouă partidele; pentrucă scim din trista experienșă, că inginerii — onoare excepșionilor — din slăbiciune omească sânt apelașii a favora în lucrările lor mai tare pe aceia, cari i aplică; și apoi în proporșione cu mărimea proprietășii, pentru proprietarii cei mari o diferenșă de câte-va jugere poate nasce cel mult o micșorare nenșemnată a valorii, pre când pentru proprietarii cei mici, a căror posesiune întreagă abia face 4—5 cel mult 10 jugere, în multe casuri aceasta e o cestiune de viașă.

În fine trebuie să amintim la această întrebare și resensul, ce l'ar provoca efectuiera acestei dispoșitii din proiect acum, când în cele mai multe comune regularea și comasarea s'a făcut după legile de mai înainte, cari obligau pe foștii proprietari să supoarte spesele; și aceea, că dispoșitiunea §. 12, prin care împrumuturilor ce se vor face pentru plășirea speselor, se dă un drept de prioritate penonorală față cu ori ce alte pretensiuni, ce sânt intabulate deja pe proprietatea supusă regulării, atacă soliditatea institușiei de carte funduară și prin aceasta și creditul public, care până acum se considera ca asigurat.

După aceste observașii modeste nu putem lăsa neamintită nici aceea parte din motivare, care se referese în genere la stagnarea și la sumptuositatea afacerilor de regulare a proprietășii.

Nici întârșierea, nici sumptuositatea procedurii nu trebuie căușată esclusiv în motivele ce sânt desășurate acolo.

În deosebi în ce privesce procedura procesuală, este greșită și basată pe informașii neesacte aceea afirmașione, că în Transilvania în casuri mai grele procesul ar fi decurs sub conducerea unui jude emis, pentrucă în Ardeal aceste procese s'au pertractat în meritul lor după procedura scripștorică, care nu numai că dă partidelor o garanșie, că aceste întrebări foarte ponderoase — și putem dice —

nei lucrări binecuvântate. Căci în desert ar fi fost toate opintirile lui, dacă nu ar fi putut isbuti să frângă prevenșia tradișională a Curșii din Viena și să și înfășișeze pe Români ortodocși ca pe o parte traicică și vrednică de încredere a poporului român.

Plecând de aici, el urmăreșce scopul seu cu buna chibzuinșă a omului înșept, care scie să țină seamă de toate împreșuriarile.

Înainte de toate își dă silinșă să întemeieșe autoritatea bisericeii ortodocșe: dispune, ca studenșii români de pe la institutele străine să nu mai înveșe doctrina religioasă decât dela preoșii ortodocși; stărneșce ca școlile Românilor ortodocși să nu mai fie inspeștate de episcopul catolic, cum se obișnuia până atunci; ține un parastas pentru Români cădușii în timpul revolușiei și scie a face, ca guvernatorul să asiste la acest parastas; ia mēșuri ca preoșii din eparchia sa să umberle în îmbrăcăminte cuviinșoasă, periașii și peștanașii, punând pedepșe aspre pentru purtările rele; scie, în sfērșit, ca după o sută cincideci de ani, să aducă trebile acolo

încât să convoace ear un sinod al dieceei ardelene.

După toate aceste nu mai primesce să fie numit „episcop al Românilor neunișă“, eară după ce protestele, ficate contra acestei numiri, remân zadarnice, se adresează la împēratul și de aici înainte el este numit: „episcop al Românilor gr.-orientali.“

În același timp el organizează eparchia și consistoriul, își cumpēră o reședinșă, adună bani pentru zidirea unei catedrale, cumpēră o casă pentru un seminar, întemeiează o tipografie și un țiar, înfiinșează școli și cere mereu subvenșii dela stat pentru biserica și instrucșione.

Cere, dar nu cerșitoreșce.

La venirea lui în Ardeal era la Sibiu un fel de curs pregătitor pentru preoșii, un curs de „șese luni.“ El pune un an pentru învăștorii și doi pentru preoșii. Dar atât pentru acest institut, cât și pentru consistoriu cere subvenșie dela stat. I se acordă. Însē guvernul pusese condișii:

„Ca pe vicar să-l numească, eară pe asesorii consistoriului să-i întărească Maieștatea Sa. Șaguna nu se învoi

nici de cum cu această restricșione, fiindcă vătēma autonomia bisericeii. După multe trāgēnări guvernul se abātu dela pretensiunea sa în privinșă asesorilor, dar nu și a vicarului. Șaguna nici așa nu se învoi. În sfērșit guvernul li făcu și această concesiune, dar numai până va trăi densul, diocând că Maieștatea Sa transpune acest drept maieștic cu încredere în persoana lui. El mulțami pentru încrederea prea înaltă, dar nu se învoi nici așa, până ce mai pe urmă i se făcu toate pe voie. „Cinci până la șese ani“ durară aceste pertractări între densul și guvern.

Nu e destul atât: el a cerut și obștinut și sumele ce i se conveniau pe acesti șese ani trecușii.

Acest om nefindplecat e acela, care încă la anul 1848 cerea să se reînfiinșeze metropolia română și dela 1848 o cerea mereu, dar nu o primia decât în anumite condișii. În luptă cu înșuririle papale, cu guvernul din Viena, cu Maghiarii, cu Români unișii, cu patriarhia sērbescă, cu episcopul din Cernăuți, în luptă chiar cu unii dintre fii sei șulețesci și răzimat nu mai pe dreptatea cererilor sale și pe

încrederea Curșii din Viena, el cerea, dar nu primia împlinirea cererii sale decât în condișii prescrișe de densul.

Pentru ce?

Pentrucă nu reînfiinșarea metropoliei era visul lui, ci întemeiera unei biserice cu desvēșșire neatârșate, care să se poată desvolta potrivit cu cerele timpului modern, potrivit cu caracterul poporului român, potrivit, putem dice, cu firea omească și cu condișionile desvoltării omeșci.

Această biserică s'a întemeiat și nu remâne decât să vedem, dacă ea și va păstra neatârșarea și dacă se va pute desvolta în pace. Un lucru nu mai poate să fie pus la îndoială: atunci, când a roștit cuvintele „acum mă sloboșeșce pre mine stăpāne,“ el însuși, marele Arhierou, era păștruns de vitalitatea bisericeii întemeiate de densul și testamentul lui, prin care se făc fundașii pentru folosul unor generașii foarte depărtate, ne încredinșează, că în clipa morșii el era mângăiat de gândul: „am făcut un aședământ, care se va moșteni din neam în neam.“

(Va urma.)

de viață se vor discuta din temei, dar considerând că permite numai două scripte procesuale la fa-licare numai o amănare de câte 30 zile, e și mai scurtă decât cercetarea din oficiu, ba e și mai eficientă, pentru că speșele advocatului sînt mai mici decît speșele comisimilor celor multe la fața locului; ear acea o sciu cu toții cei ce cunosc din pracsă procesele de regulare, că este lucrul imposibil, ca și cel mai neînsemnat proces să se poată ajusta pe deplin cu o singură esmisiune în fața locului.

Și apoi judecătorii și advocații noștri sînt tot atât de calificați și de practici ca și cei din Ungaria.

Dar după esperiențele noastre stag-narea afacerilor urbariali ar trebui căutată mai mult într'aceia, că la tribunalele noastre cauzele de regulare urbarială, segregare și comassare sînt împărțite de regulă câte unui iudiciferent și numai la puține judecătoria la doi referenți, ear acestia considerând, că în asemenea cauze comisimile inevitabile numai primăvara, vara și toamna pot eși în fața locului și considerând mai departe, că sînt îngrămădiți și cu alte cauze, abia sînt capabili a rezolvi câte 2—3 cauze pe an, ear numărul proceselor începute e foarte mare.

Și ar trebui căutată de altă parte și în impregurarea, ce o constatam cu dorere, că foștii proprietari din Transilvania, onoare puținelor excepțiuni, nu se pot lăuda, la rezolvirea acestor cauze, cu acea generositate ce s'a potut speria la partea cea mai mare a foștilor proprietari din Ungaria; a-cesta impregurare făcînd imposibilă o împăciuire amicabilă, dă ansă și în cele mai neînsemnate întrebări la lupte procesuale înverșunate; și dacă deseale plânsori asupra speșelor au vre-o basă, apoi și ivorul acelora trebuie căutat numai în impregurarea din urmă.

Aceste sînt onorate Cameră! argumentele ce am aflat cu cale a le aduce contra proiectului de lege în chestiune, și sperăm că, după căt ne-a permis timpul cel scurt ce ne-a stat la dispozițiune și urgența reclamărei, ne-a succes a dovedi ori si căruim om nepreocupat, că reformele ce se intenționează a se efectui nu numai că ignorază cu desăvîrșire partea juridică a chestiunii, ci desconsideră foarte și interesele naționale-economice, pentru că acele reforme pînuindu-se în lucrare pe de o parte nu vor satisface nici pe aceia, în a căror interes se introduc — pe foștii proprietari, cari și cu proprietatea și cu numărul se află în minoritate, — de altă parte vor provoca nemulțămirea și nelinișcirea cea mai mare la masa cetățenilor statului.

Drept aceea avînd deplină încredere în acei bărbați, cari, ridicăți preste interesele ner pricutepe a claselor, au sînta datorință a fi în vedere numai binele patriei, și a-și îndrepta toți pașii numai spre consolidarea ei, spre căscigarea linisei și mulțămirea cetățenilor ei, venim a Vă roga respectuos, ca să binevoiați a nu admite proiectul de lege din chestiune la ordinea zilei, eventual a-l modifica în înțelesul observațiilor noastre.

Din conferența juristilor români din Transilvania ținută în Sibiu în 21 Aprilie 1880.

Epistolă deschisă,

cătră dd. redactorii ai jurnalului „Biserica și Școala” dela Arad, Mangra, Hamsea et consortes.

E deja un an, decînd, aflîndu-mă ca deputat la sinodul archidieceșan din Sibiu, am propus în una din ședințele sinodului „să se reformeze serviciul bisericesc, pentru că se se căștije timp pentru predică” desăfurînd pe scurt motivele relative la propunerea mea.

Nereflectîndu-se nimic contra propunerii mele în sinodul de atunci, mă credeam îndreptățit a spera, că cuvintele mele sînt expresiunea tuturor deputaților prezenți la acel sinod, cari consimt cu cele desăfurate de mine relative la propunerea făcută; speram totodată, că voi fi spîrginit în buna mea intențiune de toți bărbații luminați, bine simțitori ai bisericii noastre dreptcredincioase.

Dară căt de mare fu mirarea mea, cînd, după un interval de mai multe luni, vîdui, că d-voastră într'un articol de fond, în jurnalul ce redactați intitulat „progresul în religie și biserica” avurăți delicateța a reflecta, că „prin reforma pretinsă de mine am voit să respîndesc în sinul bisericii noastre idei străine de litera și spiritul doctrinei salvatorului lumii, ... că propunerea mea este făcută cu o tendință nefastă și sub masca unui liberalism rîu înțeles și chiar fals”... continuîndu-mă departe cu reflecșiunile d-voastre și declarînd, că „unde este vorba de principii divine, eterne și ca atari perfecte, acolo în spiritul bisericii și al minții sîntoase ori-ce încercare de reformă este un lucru cu totul absurd.”

Am stat și m'am mirat mult, cugetînd în mine: „se poate ca dl Mangra și Hamsea et consortes, bărbați trecuți prin școli, cari pretind a fi oameni luminați, redactorii ai unui jurnal cu devisa: lumina în biserica și școala, să exprime astfel de cuvinte nechibzuite? Se poate, ca ei să fie de credință, că prin o astfel de reformă nevinovată se sguode din temelii doctrinele salvatorului lumii? Se poate să aibă ei convingerea, că prin reforma pretinsă de mine s'ar ataca principiile divine, eterne, pe cari este clădită biserica lui Christos?”

E preste puțință, cugetînd în mine, a crede așa ceva despre nisece bărbați verșai în scrierile vechiului și noului testament și în literaturile profane vechi și moderne, și deci eram în drept, dacă s'ar adeveri contrariul afirmațiilor relative la propunerea mea, a le declara de o înșinuăne perfidă, sau de o creațiune fantastică a unor creeri inferbentați și sdrucinați prin teoriile scolasticismului iesuitic ultramontan, de care nu'i țineam capabili pe redactorii unui jurnal cu o așa frumoasă devisa.

De mult deja, dela aparițiunea acestui nefast jurnal, observasem aceste idei nefericite ale d-voastre; de mult observasem acest spirit absolutistic dictatoric, care respîră din mai toți articolii d-voastre, și care ca un fir roșu se vede tras prin tot jurnalul d-voastre dela început și până în ziua de astăzi.

Ați vîduț că nimenea nu vă conturbă defel în demarșă d-voastre, și astfel nu v'ați sfiit a merge tot mai departe în cutezanța d-voastre cu calculul d-voastre de iesuiri de a pescui în turbure, devenind tot mai pretențioși, tot mai fanatici, tot mai absolutistici, pretinșînd ca vouă să vi se inchine toată lumea ortodoxă ca la o autoritate infalibilă.

Dară să ne întoarcem după această mică digresiune la obiect, să vedem ce motive m'au îndemnat să fac propunerea din chestiune, pentru că să vă convingeți, de am vorbit, în sinodul din anul trecut, cu tendință nefastă, sau din contră că să vă convingeți de am voit, prin reforma pretinsă de mine, să respîndesc idei străine de litera și spiritul doctrinei salvatorului lumii, sau toema din contră, etc. etc.

Am propus să se reformeze serviciul cultului bisericesc

Pentru că am sciuț, că o astfel de reformă nu are să vătămă de fel dogmele bisericii noastre ortodoxe, și că numai un om ignorant poate afla în o astfel de propunere un atac în contra literii și spiritului doctrinei salvatorului lumii. Numai un om lipsit de cele cinci simțiri sîntoase poate să gîdă că prin scurtarea slujbei bisericesci și prin introducerea predicii se atacă principiile divine eterne ale lui Christos!

Dară n'ați gîndit d-voastră, că chiar în diferitele biserici creștine ortodoxe e o același serviciu bisericesc? Calugării d. e. ob-servă un tipic și preoții de mir alt tipic. Ei bine încetați ei pentru aceea de a fi or-

todocei? Atunci cu tot dreptul ași pută dice și de d-voastră, cari nu observați tipicul călugăresc, că lucrați în contra preceptelor divine ale lui Christos! O saneta simplici-tas! Dară nu sciji d-voastră căt de simplu era odată, în secolul I al erei creștine, ser-vițiul bisericesc? De nu o veți scii aceasta vă voi spune-o cu altă ocaziune.”

Am propus reforma serviciului bisericesc pentru că scurtarea lui nu se alterează de fel nici unitatea bisericii ortodoxe, precum nu s'a alterat aceasta în timpurile primitive ale bisericii creștine prin o practică întreită în privința timpului serbării Pascelor, o practică, care s'a observat 196 de ani fără nici o supărare între episcopi și presviteri, și care s'ar fi observat și mai departe poate până în zilele noastre, dacă la 196 după Chr. nu s'ar fi escat o dispută între Polycarp, episcopul Efesului și între Victor, episcopul Romei. Victor, un om cerbicos și foarte pasionat, bună oară cum sînteți d-voastră, merse cu răutatea până acolo, de voi să întrerupă ori ce legături și comunicațiuni cu biserica din Asia, dar întempiu o desaprobare generală. Ireneu, autorizat de episcopii Galiei, făcu lui Victor grave observațiuni pentru atitudinea sa autocrată în această chestiune, care seamăna foarte mult cu a noastră. Dară cine, afară de dumneavoastră poate, va îndrăzni să stigmatizeze pe un Polycarp sau pe un Ireneu de erețici și resvritori ai bisericii lui Christos și de sguditorii ai principiilor sale divine eterne? (Va urma).

O adresă

Dela Sebeș ni se trimite spre publicare următoarea adresă:

Venerabil sinod archidieceșan!

(S) A dîș: „Acel popor va fi cel dîntău, carele are mai bune școale și dacă nu e așci cel dîntău va fi de sigur mănă”. Însă școala este învățătorii, prin urmare: acela popor va fi cel dîntău, carele are cei mai buni învățători. Considerînd acest adevăr de o parte, eară de altă parte considerînd la starea învățătorilor noștri din archidieceșă, că sînt foarte lipsiți materialmente, și totodată și spiritualmente, — preste tot luat;

Considerînd că deși unii au cunoscințele ce se recer dela un învățător, însă nu s'au sciu folosi de ele, ba din contră, după cum mi s'a dat ocaziune a vedea de multe ori, că le lua tocmăi anapoda, d. e. baetul nu scia cum chiamă satul vecin, și totuși răspundea că sînt 2 poli, polul nordic și sudic! Am vîduț destui învățători, care se țin și i țineam și eu de învățători buni, însă cînd aușai ce a propus baetilor, trebuia să se miri!*

Considerîndu-le toate aceste Ven. Sinod, oare încătrău trebuie să fie îndreptată atențiunea Ven. Sinod în linia primă?

Eu cred ca la învățămînt, la învățători. Acestia trebuie să se perfecționeze, să se facă desevîrșiți; ca elevii crescuți de ei să se poată folosi de învățătura din școala, și învățătura lor astfel să fie, ca să lumineze pre elevi, ear nu mai mult să'i tîmpească sau să'i ducă în rîtăcire.

Ven. Sinod și cele lalte foruri competente, sciu cum sînt învățătorii români. Pentru aceea a aflat de bine și a fost foarte bine, înființarea conferențelor ori a reuniunilor învățătoresci, a căror scop este perfecționarea învățătorilor. Însă aceea încă e cunoscut, că nu mult se interesează învățătorii de reuniuni, esemple se vîd, că în archidieceșă s'a înființat numai vre-o căteva reuniuni, și și acele afară de a Brașovenilor și poate mai puțin a Sibienilor, numai vegetează; căci este

* Funcționînd de 5 ani ca învățător la școala cap. norm. gr. or. din S. Sebeș am participat de mult ori la esamenele de prin comunele din giur, împreună cu dl. prot. I. Tipeiu, căruia i sum foarte mulțămitori pentru aceasta. La esamenle mi s'a dat ocaziune a cunoașce greșelele cele mari ale învățătorilor noștri.

cunoscut că se convoacă de câte două trei ori și abia se adună și atunci a patra parte din numărul total.

Aceasta însă ven. sin. nu mai poate dura astfel, dacă e vorba de progres.

Causele ce e drept pot să fie multe, însă aceasta nu este nici o scusă.

Pentru aceea vin umilit a atrage atențiunea Ven. Sin. asupra acestei impregurări, și al ruga în interesul învățămîntului, a progresului, a aduce unele dispozițiuni ca învățătorii, toți fără nice o excepțiune să participe la conferențe ori reuniuni. Am vîduț publicat în concursule de prin părțile bănățene, câte 5-10-20 fl., speșe pentru conferențe, oare nu s'ar pută și la noi așa ceva?

Eară pentru că totul să meargă în uniformitate oare nu ar fi bine ca conducătorii ori președinții reuniunilor barem la doi ani să țină o adunare în Sibiu sub presiulul Excelenței sale dlui arhiepiscop, unde se pertracteze și deșbată între sine, cele ce ar avé apoi să vină la reuniune?

Eu cred că aceste dispozițiuni nu ar fi nefolositoare, și pentru aceea rog umilit pre Ven. Sin. ca să le ia în serioasă cugetare și aflîndu-le de bune să nu le desprețuească, despre ce sum deplin convins.

Pre lângă cari remân al Ven. Sinod archidieceșan

S. Sebeș 28 Aprilie 1880 v.

prea plecat

Zevedeu Murășan.

Varietăți.

* (Petrecere). Reuniunea sodalilor români din Sibiu prin această invitată pe toți p. t. domni și familii la petrecerea, ce se va ține în ziua de 3/15 Maiu în sala „Împăratul romanilor”. Această petrecere este împreunată cu producțiune în cântări de corul reuniunii sodalilor noștri români, cari sînt specificate în următoarea

Programă:

1. „Marș național”, eșecutată de musica militară.
2. „Discurs ocașional” de I. Simoneti.
3. „Overtură națională moldovănească”, de Flechtenmacher, eșecutată de musica militară.
4. „Desteapănate române”, eșecutată de corul Sodalilor.
5. „Hora et Lugoșana”, de Wiest, eșecutată de musica militară.
6. „Cîntecul Roșiorilor”, de Vede, arangiat de dirigent. chor. C. Frühling, eșecutată de corul Sodalilor.
7. „Carnaval de București”, Quadrille de Anousek, eșecut. de musica militară.
8. „O roșă esteșită”, poesie de Mille G., musica de Meszetti; arangiată de dirigent. chor. C. Frühling, cîntată solo de maistr V. Petruț.
9. „La Poloma” de Pradier, esec. de musica militară.
10. „Te inebesc”, Romanță de D. Florescu, poesie de I. Alesandrescu; arangiată de dirigent. chor. C. Frühling, esec. de corul Sodalilor.
11. „Potpourri” despre cîntecele naționale rom. de Păba, esec. de musica militară.
12. „Dulce Bucovină”, arangiată de dirigent. chor. C. Frühling, esec. de corul Sodalilor.
13. „Michaiu Viteazul”, marș de Wiest, esec. de musica militară.

După producțiune joc. Inceputul la 8 oare seara. Intrarea de persoană 1 fl. v. a. Logia mare 3 fl., logia mică 2 fl. Damele și garde de damele sînt scutite de tacsă intrărei. Bilete se pot căpeța de Vineri în 2/14 Maiu până Sămbătă în 3/15 Maiu până la 12 oare în tipografia archidieceșană și seara la cassă.

Venitul curat e destinat în favoarea „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”. O-ferte marinose se vor primi cu mulțămă și se vor publica pe cale jiaristică.

* (Convocare). Subscrisa Direcțiune aduce cu aceasta la cunos-

cința publică, că adunarea generală a despărțământului IV Sebeșului — a Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român se va ține în acest an a 3-ia și de Rusia 22 Iunie a. c. stilul nou în comuna Apoldul inf. La aceasta se invită cu toată onoarea toți membrii despărțământului, precum și alți Onorații din pregiur, cari se interesează de cultura poporului român.

Sebeș în 8 Maiu 1880.

Diracțiunea despărț. IV.

* (Adresă de condolență și parastas). Junimea universitară rom. în Cluj luă act asupra vestei depimării, apunerea bravului anteluptător a redescoperții naționali din 1848, prea vener. moș Popa Balint. Junimea era adenc mișcată, căci aprețuia însemnătatea spiritului și faptelor lui; — deplânge pierderea unui preot român, carele cu o mână pe „cruce” interpreta credința strămoșească, ear cu alta învârtia voinicesea flagelul libertății, „spada!” Adevărat protomodel! Drept pe suverine trimise prin comitetul său ad-hoc o adresă de condolență familiei mortului națiunei; ear’ la 19 Aprilie, dimpreună cu inteligența locală participă la parastasul aservit de capelanul local, d. Vasiliu S. Podoaba. În veci amintirea lui, trăiască geniul lui! A. A. N.

* (Mulțumită publică). Domnul Nicolae Comșa jurist a. I. în Sibiu binevoi a dona scoalei noastre de aicea o colecțiune de plante (herbarium) contătoriu din 150 plante, pentru carea donațiune i se aduce numitului domn din partea subscrisului cea mai mare mulțumită publică.

Cincul mare în 21 Aprilie 1880.

Ioan Bonea, învătătoriu.

PARTEA SCIENTIFICĂ și LITERARĂ.

Cestiunea ortografică în Academia română.

Raport

asupra noului proiect de ortografie română.

(2 Urmare).

I. Litere și deprinderi ortografice latine, cari nu se mai potrivesc cu limba română și trebuesc dar eliminate din scrierea noastră.

1. Literele latine *y, ph, th, qu* și *k*, ne mai având în limba noastră de astăzi sonorile lor corespunzătoare (veđi *Critice*, de T. Maiorescu, pag. 87 și urm.) nu se vor întrebuița în scrierea română. Excepțiune: pentru unele nume proprii, Quintilian, Ypsilant etc.

2. Duplicarea consonanțelor se admite numai acolo, unde provine din alipirea a două cuvinte române, din care unul se termină și altul începe cu aceeași consonanță sau cu o consonanță de același organ, însă numai în lăuntru limbii române, unde se și aude. Vom scrie dar: *innotare, înmăscut, innoire etc.* Vom scrie însă *aprobare* (cu un singur *p*), *afirmare, colaborare, duplicare, comoditate, etc.*

3. Se lasă latitudinea a se scrie *înmulțire* sau *inmulțire, înmormântare* sau *inmormântare*. Vom scrie însă totdeauna *împreună, împilare, împăcare, etc.*

3. Se admite duplicarea lui *s* în puținele cuvinte, în cari poate servi pentru evitarea confuziunii între două înțelesuri diferite: *massă (la masse) și masă (la table), rassă (la race) și rasă (rasée), cassă (la caisse) și casă (la maison).*

4. Deosebirea nuanței de pronunțare a lui *s* ca *z* în mijlocul și la terminarea cuvintelor nu se însemnează, aflându-se numai în câteva cuvinte nou primite și prin urmare nici *s* nu se

duplică în mijlocul cuvintelor acolo, unde rămâne *s* după natura lui. Vom scrie dar: *rosă, francesă, sintesă, nasal, nasul, frumosul, etc.*

5. Consonanta dublă *x* păstrată în alfabetul latin din vechiul alfabet campan, o putem primi și noi ca înlesnire grafică pentru împreunarea lui *c* și *s* în neologisme și în nume proprii: *xilografie, lexicon, Xenocrat, Alexandru.*

Se lasă însă latitudinea a se scrie *expedițiune* și *espedițiune, exemplu* și *exemplu*, după cum vrea să pronunțe scriitorul.

II. Sunete și cerințe ortografice ale limbii române, pentru care nu se află litere în alfabetul latin.

1. Sonul *κ* se va scrie totdeauna cu *j*.

Sonorile *υ* și *υ* se vor scrie cu *c* și *g* înaintea de *e* și *i* și cu *ci* și *gi* înaintea celorlalte vocale. Când însă literele *c* și *g* au să sune *κ* și *g* înaintea vocalelor *e* și *i*, se vor scrie cu *ch* și *gh*.

Vom scrie dar: *cine, genere, ceapă, geană, ciaslov, ciocărlie, ciută, giam, Giurgiu, cheie, unchiu, ghem, ghindă, etc.*

3. Sonurile *u* și *υ* se vor scrie cu *ș* și *ț* adecă *s* și *t* însemnate cu sedila francesă.

Pentru sonul *z* se admit două scrieri. Acolo, unde flecțiunea română îl arată ca provenind dintr-un *đ*, se va scrie cu *đ*; asemenea acolo unde se arată *đ* fie și din cuvintele primite în limba română ca neologisme; în celelalte cazuri se va scrie cu *z*.

De exemplu: *cređi (cred), verđi (verde), đeu (divin), đioa (diurnă), însă zimbec, zălog, lucrez, botozat.*

NB. Subscrisul s'a unit aici cu părerea majorității comisiunii, numai pentru a nu face desbinare asupra unui punct de o importanță mai mică, de și crede că este o abatere de la regula generală primită pentru scriere.

4. III se scrie cu *sc* unde vre-o formă flecționară română arată un *sc*, din care a provenit: cunosci (cunosc), pesce (pescuit), romănesce (romănesc); asemenea și în cuvântul a *sci* cu derivatele lui, *sciință, consciință* etc. Se scrie însă *Stefan, stergar, aștept.*

Subscrisul se unese și cu această mică inconsecință, numai pentru a nu face desbinare.

5. *z* și *κ* se vor însemna cu semnul *v* pus deasupra vocalei, din care în lăuntru formelor flecționare ale limbii române și chiar ale neologismelor introduse, se vede că au provenit. Numai în persoana a 3-a singulară a perfectului simplu de conjugarea I se va însemna *đ* (cu circumflex). Acolo unde nu se constată proveniența lui *z* și *κ* în lăuntru limbii române, se vor însemna cu *đ*, afară de *i* la începutul cuvintelor cu *in*, care se va însemna cu *i*.

Vom scrie dar: *născut, păstor (pasce), vėđ, vėđėnd (vedere), lăudănd, culegėnd, mână (manual), lăudă, umbilă, până, când, fantână, îndată, început, etc.*

DD. Alecsandri și Quintescu au rămas de părere a se introduce un semn deosebit pentru *đ*, și anume *i* cu circumflex.

Ceea ce a condus pe majoritate a fost, pe lângă sfiala de a introduce prea multe semne nou, mai ales convingerea, că *i* este numai o nuanță de pronunțare a lui *z*, că în unele dialecte române nici nu se aude, și că din manuscrisurile vechi (până pe la 1750) se vede o completă amestecare între *z* și *κ*, care (afară de *i* începător) se deosebiba numai caligraficase, așa încât *z* final se însemna mai totdeauna cu semnul lui *κ* și *κ* mijlociu mai totdeauna cu semnul lui *z*.

La obiecțiunea, că *i* este o particularitate esențială a pronunțării române, se poate răspunde, că scrierea nu este chieată a exprima toate nuanțele pronunțării, ci numai sonorile radicale și de valoare flecționară. Și nasalul este o particularitate a limbii franceze, și *z* în loc de *e* în Mutter, Vater etc. este o particularitate a limbii germane: toți le pronunță, dar nimeni nu le scrie.

Și aici se cuvine a cita și a traduce următoarele cuvinte din celebrul tractat *De orthographia romana sive latino-valachica*, compus de Petru Maior și publicat în fruntea Lexiconului dela Buda din 1825:

„Mai este de observat că Românii din Dacia lui Aurelian nu întrebuițează nici odată sonul *κ* ci numai *z*, ei nu đic, mmi ca Românii din Dacia vechie, ci mmi; și ușor s'ar putė deșvėța și Românii din Dacia vechie de acest son. (?) Atăt cel puțin este sigur, că mulți, deși îl pronunță, nu îl scriu nici odată, ci întrebuițează totdeauna litera *z* și pentru *κ*. În manuscrisurile vechi nu se vede nicăiri *κ* ci numai *z*. Imi aduc chiar aminte, că am auzit în copilăria mea vorbind oameni bătrani, din a căror gură nu se auzia niciodată *đ*.

6. *đ* scurt final se va elimina în toate cazurile, unde nu se aude. Vom scrie dar: Om bun, vedeam, lucrăm, etc. Aceasta este părerea majorității comisiunii.

DD. Baritiu și Quintescu stăruesc însă a menține pe *u* scurt, pentru rațiuni gramaticale. După d-lor, fără *u* scurt se pierde regula pentru deosebirea genului masculin de femenin, se pierde regula unor forme de declinare, regula articolului și deosebirea între singular și plural la conjugare.

Majoritatea nu s'a putut abate prin aceste obiecțiuni de la regula generală primită pentru scriere, adecă de a se scrie cum se vorbește. Dacă pronunțarea română a sters pe *u* final în cele mai multe cazuri, nu poate scrierea, să introducă o vocală gramaticală a scrierii în contra gramaticii vorbirii.

Adagem aici, că asupra acestui punct încep și unii Cipariani de peste Carpați a fi transigenți și s'nt dispuși a face concesiune, precum rezultă din importanta controversă ortografică, publicată în „Telegraful Rom.” din Sibiu, (Nro 134 din 15 Noemvrie 1879).

7. *i* scurt se va însemna cu *i* simplu fără semnul scurtării. Regula pentru citire este: *i* final simplu se pronunță totdeauna scurt, afară numai unde este cu neputință. În cazurile, unde este lung (în unele forme de conjugare) se arată lungimea prin accentul grav.

Vom scrie dar: oameni, copii arbitri, a auzi, tu auzi.

Așa semnul scurtării va rămâne în scrierea română numai pentru însemnarea umbririi vocalelor în *z* și *κ*, simplificare foarte importantă pentru învėțarea cetirei și scrierii în scoale.

8. Articulul nedefinit, pronumele și numeralul o, d. e. o casă am dat-o, se va scrie cu *o* și nici odată cu *uă*.

9. Apostroful nu se pune înaintea articolului femenin *a*: prin urmare se va scrie: casa, masa, etc.

10. Neesistând nici o cauză paleografică pentru scrierea accentelor, rămâne numai trebuința logică drept singura cauză pentru primirea lor. Trebuința logică însă în limba română cât pentru accentuare se mărginesce la conjugățiuni. Acolo deosebirea tonului aduce deosebirea înțelesului, tonul trebuie dar neapărat exprimat prin accent și anume prin accentul, primit și cunoscut pentru asemenea cazuri. Vom scrie dar *vede, însă a vedė, lăudă, însă lăudă, fac însă făci.*

(Va urma).

Bibliografie.

- Aramu Nicolau. *Despre legume, Plantarea și crescerea lor.* Învătători pentru poporul român. Arad, 1880. Prețul 60 cr. v. a.
- Catechisul vizitatorilor de morți. Biserica-albă 1880. Prețul 50 cr. v. a.
- Lupu A. D., căpitan. *Arta militară* după programul cerut la examenul căpitanilor din diferite arme pentru a trece la gradul de maior. București 1880.
- Damé Fr. *Reforme în învățământul public.* București 1880. Prețul 50 bani.

Lista

binevoitorilor contribuitori pentru nenorocii din Bungard păgubiti prin incendiu din urmă.

Dr. Ioan Moga 5 fl., Nicolau Cristea 3 fl. (Va urma).

Bursa de Viena și Pesta
din 8 Maiu 1880

	Viena	Pesta
Renta de aur	105.65	105.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orientul ung.	—	83.
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orientul ung.	98.—	98.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	87.—	86.50
Împrumutul drumurilor de fer ung. Obligățiun. de rescumpărare pământului	126.—	125.75
Obligățiun. ung. cu clausula de sorțire	94.—	94.—
Obligățiun. urbariale temesaniene	94.—	94.—
Obligățiun. urbar. temeș. cu clausula de sorțire	92.25	93.25
Obligățiun. urbariale transilvane	—	93.—
Obligățiun. urbariale croato-slavo-voivode	93.—	93.25
Obligățiun. ung. de rescumpărare decimie de vin	94.—	—
Datorie de stat austriacă în hărtie	92.50	92.75
Datorie de stat în argint	72.60	72.65
Renta de aur austriacă	73.25	73.40
Sorți de stat dela 1860	89.05	89.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	131.25	130.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	837.—	838.—
Acțiuni de credit aust.	274.70	275.50
Sorți unguresci cu premii	264.50	265.—
Argint	—	117.75
Galbin	—	—
Napoleon	5.61	5.57
100 austro-unguresci	9.48 1/2	9.48
London (pe polița de trei luni)	58.60	58.60
London (pe polița de trei luni)	119.10	119.05

Economic.

Brașov, 7 Maiu n. Pro hectolitr Grâu n. 8.20—9.40; Grâu sēcăreț n. 6.30; Sēcără n. 5.70 —6; Orz n. 4.40—4.50; Ovės n. 3.20—3.40; Cukuruz n. 5.45; Mălaiu n. 6.50; Mazere n. 7.30; Linte n. —8.30; Fasole n. 6.45 Sēmănță de in n. 10.80 Sēmănță de cânepă n. 6.40—Cartofi n. 1.90 pro chilo; carne de vită 44 cr. carne de porc 48 cr.; carne de berbec 24 cr.; Sămă de bovine prospăt n. 35; (pro 400 chilo); topit 28 fl.

CONCURS.

Pentru ocuparea parohiei vacante Șesuri de clasa III protopresbiteratul gr. or. Zaranului se escrie concurs în urma concesiunii venerabilului consistoriu archidieceșan dto 18 Martie 1880. Nro 1023 B.

Concurenții la această parohie au a'și instrua petițiunile în sensul statutului organic și a le trimite oficiului protopresbiteral gr. or. al Zaranului în Brad (Hunyadmege) până în 31 Maiu st. v. când espiră concursul.

Brad 1 Aprilie st. v. 1880.

În conțelegere cu comitetul parohial.

Nicol. I. Mihetianu m. p. protopresbit.

1—3 Nr. 2876 1880 2871 1880 [24] 2—3

Edict.

Moara de vapor locomobilă cu 2 roate din Vurpěr se va vinde prin licitație în 30 Maiu 1880 a. m. la 11 oare aceluia care va da o m. n.

Prețul esclamării este 2000 fl. v. a. Vadiul s'nt 10% din prețul de esclamare Condițiunile mai deaproape ale licitației se pot ceti în cancelaria subsemnatului oficiu orfanal sau la primăria din Vurpěr.

Din ședința ordinară a sedriei orfanale a comitatului Sibiuu ținută în 21 Aprilie 1880.

Presidentul.
Herberth m. p.